

'Het Bullehofje' aan de Zomervaat

Niet gesticht door een rijke koopman binnen de stadsmuren, maar neergezet voor arbeiders op een plek buiten de stad die men vanaf 1650 tot 1900 't Hofje noemde. Eind jaren vijftig van de vorige eeuw verdween het tweede Bullehofje voorgoed.

De vier boerenwoningen die aan de Zomervaat rond een ommuurde binnenplaats lagen, werden in de volksmond eerst 't Hofje en later het Bullehofje genoemd. Ten zuiden lag een kleeblekerij, een scheepsbouwerij en de *stadsvullushoeck*, de stortplaats voor huisvuil. Verderop aan de vaart stond molen De Bul.

Rond 1900, zo vertelt de in 1899 geboren Mien van Steijnen in het boek 'Amsterdamse Buurt' (deel 11 uit de serie Haarlemse Miniaturen), melkte mijn moeder nog op de boerderij van het Bullehofje. Enkele jaren later heeft de uit zijn voegen groeiende stad dat stukje boerenland ingenomen.

Op de plek van het oude Bullehofje verscheen een nieuw Bullehofje in de vorm van 21 huisjes rondom een gemeenschappelijke pomp. Betonijzervlechter Bertus Gerrits vertelt dat de

Van boerenhofje via arbeidershofje tot hangplek

> Op de foto uit 1947 en in het bezit van Bertus Gerrits: op het kwakelbruggetje schoonzus Netty Mentjox, de man met cowboyhoed is de vader van Bertus

saamhorigheid er groot was. 'Het was net één kliek. Wie wat extra's te eten had, deelde dat.'

Slachthuisbuurter Herman Wijkhuizen: 'In dat buurtje was men één met elkaar. Hoewel veel buurtgenoten het van naam kenden,

durfden maar weinigen er te komen.' De woningen, niet aangesloten op het stadsriool en door de grote gezinnen intensief bewoond, gingen snel achteruit. Een aantal was in 1940 al onbewoonbaar. Wijkhuizen: 'Huizen waren dichtgespijkerd, je liep er altijd door de modderzooi.'

In 'Slachthuisbuurt' (deel 73 uit de serie Haarlemse Miniaturen) staat dat er begin jaren vijftig toch nog 80 personen, verdeeld over 17 gezinnen, woonden. Op dit hofje hadden de ratten mede door de slechte waterafvoer vrij spel. Een paar jaar later werd het Bullehofje gesloopt. Nu is er een speelterrein voor kinderen. Lees verder op pagina 2.

Meesterlijke stillezens met een knipoog

In Remonstrantse hofje tijdens Kunstlijn

Verrassend dat de tot regentenkamer omgetoverde kloosterkapel van het Remonstrantse hofje twee dagen lang de galerie van Fiel van der Veen was. Zijn stillezens waren er helemaal op hun plek.

Dat Fiel er exposeerde viel hem terecht toe en was een beloning voor zijn inspanningen voor het hofje. Tijdens het monumentenweekende speelde Fiel er op viool in het trio Muis. En al eerder schilderde hij het huisnummer op de voordeur. Een alleskunner die als illustrator jeugdboeken van Paul Biegel en Willem Wilmink tot pareltjes maakte.

En zijn stillezens zijn niet zomaar kleurrijke kijkplaatjes. Er zit een verhaal achter, Fiel haalt trucjes uit met de tijd. Zo liggen in 17de eeuwse aandoende stillezens plots 'verloren voorwerpen van nu' als een blauwe belastingenvelop of een strippenkaart. Dat heeft ook een kritisch big brother-staartje. Fiel: 'Met de strippenkaart kon je fijn anoniem reizen, nu

heb je een pasje waarop al je gegevens staan.'

Aardewerk met een strippenkaart en een treinkaartje! Een vaas waarvan de scherven met hansaplast aan elkaar zijn geplakt. De knipoog is onmiskenbaar. De meesterhand ook. Fiel van der Veen verdient een groter publiek.

Hofjespuzzel naar oud-aannemer

Onlangs wilde dochter Saskia Makkellie-Bellaart haar vader verrassen. Dertig jaar deed Harry Bellaart het onderhoud van het hofje Inden Groenen Tuin.

Saskia: 'Hij heeft er tot zijn zeventigste gewerkt en alle huisjes plus het hoofdgebouw gerestaureerd. Het zwaarst wat hij heeft gedaan was door een nauw gat massieve nokstenen tillen. Hij was verknocht aan het hofje. Daarom hebben we op zijn tachtigste verjaardag in de hofstuin een familiefoto laten maken. Puzzelen doet hij sinds een jaar of drie.'

Geïnteresseerd in de puzzel? (1000 stukjes, formaat 45 bij 69 cm)
Ga naar info@alexvankoten.nl of bel 06 - 120 58 247

Liever geen bezoek

Iedereen allereerst een gelukkig en gezond 2013. Het is geen recht maar een voorrecht om de hofjes te bezoeken, zei een gids laatst. Zo is het. Helaas denkt niet al het toeristisch bezoek daar zo over. Inmiddels hebben twee hofjes, te weten het hofje van Loo en het Bruiningshofje, in het weekeinde liever geen bezoek. Dat laten ze weten door een bordje aan het hek. De gidsen van het Gilde en de VVV houden zich daar aan. Los-

lopend wild vaak niet. De hofjes worden door velen als openluchtmuseum beschouwd. Met de neus tegen de ramen is normaal. Een hofbewoonster stond laatst in haar huiskamer oog in oog met een groep Japanners. Ze had even haar voordeur open laten staan! Goed, het zijn uitzonderingen maar die verpesten het voor hen die 'alleen maar even een foto-tje komen nemen.' Leverde elke foto de stad een euro op, en ging de helft daarvan maar naar de Hofjeskrant...

Willem Brand

Bloembollenbezoek van Gildegidsen

De door de gidsen van Gilde Haarlem tien meest bezochte hofjes kregen onverwacht bloembollenbezoek. Als blijk van waardering voor de gastvrijheid die de gidsen al 25 jaar genieten deelden zij een mand tulpenbollen en vogelzaad uit.

Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Gilde Haarlem, gevierd op 31 oktober met een presentatie van een speciale Gildekrant, wilden de gidsen ook de hofjes in het zonnetje zetten.

Hofjes zijn immers de core-business van het Gilde. Het idee was om met name de hofbewoonders te bedanken voor de overlast. Rond de jubileumdag bracht een delegatie in tien hofjes een tuincadeau rond. De geste viel zeer in de smaak. Opzichteres Dorine van het hofje van Staats:

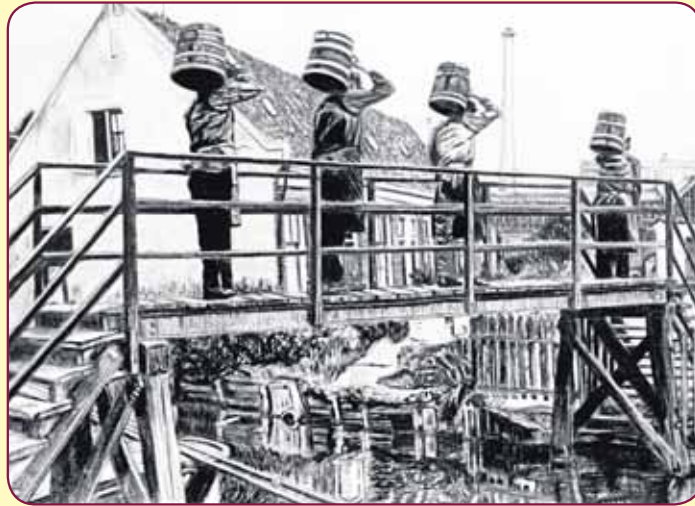
> Opzichteres Dorine (links) krijgt de bollen aangeboden van een delegatie gidsen

'De honderd tulpenbollen zullen prachtig staan tussen de witte viooltjes en de gaultheria's.'

Lees verder op pagina 4 en 5.

Het Bullehofje, van hofje tot hangplek

De historie van de plek en de huidige functie van het Bullehofje, ontmoeting- en hangplek voor de jeugd, brengt kunstenaar Suzanne de Wit tot leven in een serie tekeningen van mensen van vroeger en nu. De flats (in één ervan woont Suzanne!) en het speelterreintje/voetbalveldje aan de Zomer- vaart zijn in 1986 opgeleverd. Inmiddels is het speelterrein al paar keer gemoderniseerd.

> Stronttonnendragers op de Kwakelbrug 1941, houtschooltekening 2012, formaat 70x100 cm

Bertus Gerrits

'In het vijvertje naast Peltenburg viste ik met Gerrit Treffers op voorns en brasems. Mijn vader bakte ze op een petroleumstel en zette ze met peper in het zuur. Heerlijk. In de oorlog kreeg ik een bajonet van een NSB'er in mijn nek toen ik twee broden bij een bakkerij in de Antoniestraat had gepikt. Een Duitse soldaat stuurde die NSB'er weg en gaf mij de broden terug.

Wie er in het Bullehofje woonden? Lenie Haak, de familie Schaap en Gerrits, Giel Hermes, Van Egdom, aan wie mijn moeder elke week de huur moest betalen en Netty Mentjox, de zus van mijn vrouw. Op de foto (zie voorpagina) loopt Netty over het bruggetje. Op mijn 18de kreeg ik verkering met Martha. Na een paar maanden vroeg mijn moeder: Ben je voor het zingen de kerk uitgegaan? Nee, nou dan moet je naar ome Piet en zeggen dat je trouwen wil. Na Nel kwamen Gonnie, Jannie, Martha, Piet en Bertje.

Mijn vader had een schiettent op de kermis. In de oorlog kocht hij een slijpwagen. Bij de boeren ruilde hij borstels en stoffers voor varkenskoppen, waar moeder dan erwtensoep van maakte. Zijn bijnaam was

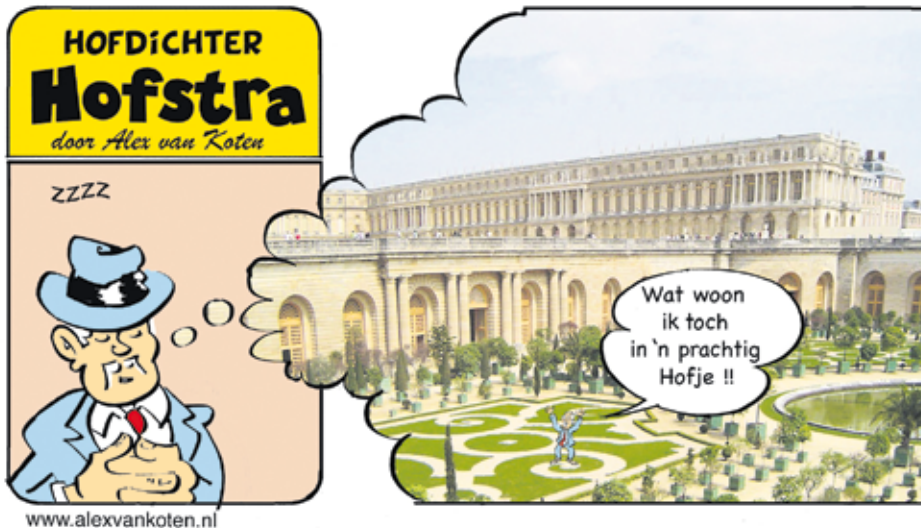

> Mien (Wilhelmina) van Steijnen ±1919, uitsnede houtschooltekening 2011

Meer tekeningen
uit deze serie
(ook op tegels
30x30 cm) zijn te
zien en te koop:
www.suzannedewit.nl

> Jongeren op het Bullehofbankje 2012, uitsnede houtschooltekening 2012

> Bertus Gerrits 2012, uitsnede houtschooltekening 2012

de Witte, hij had ook altijd een cowboyhoed op. Hij is de man op de foto. Zomers zat mijn vader met een man of zes buiten, een keiltje te drinken. Bertje, riep hij dan, ga jij effe bij Rustman een fles jenever halen.

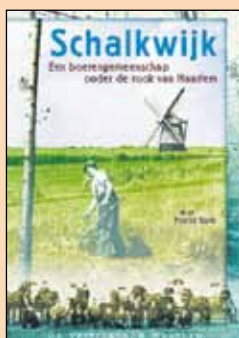
De broers Huub en Kees waren uitbaters van de Gediensstige Boer. Van hun moeder kreeg ik bij het weggaan een koekje. Zondags gingen de boeren uit Schalkwijk naar de Spaarnekerk. Dan stalden ze paard en wagen naast Rustman. Na de kerk namen ze een paar keiltjes. De vrouwen moesten in het glazen poortaal blijven staan. Later hadden we in de Gediensstige Boer een biljartvereniging. Op zaterdags na het werk ging ik erheen, met een tientje op zak. Daar zat ook contributiegeld bij.

[advertentie]

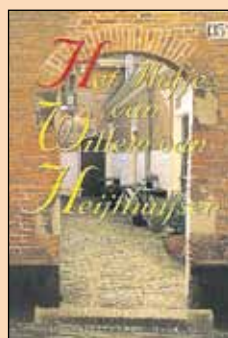
**Uitgeverij
SpaarenHout**

De boeken zijn verkrijgbaar bij de Haarlemse boekhandel of bij de uitgeverij:
www.spaar-en-hout.nl
of info@spaar-en-hout.nl
De prijs wordt verhoogd met portokosten.

SCHALKWIJK
Een boerengemeenschap
onder de rook van Haarlem
door Marcel Bulte
200 pag., 120 ill. z.w.
978908683-4619
Speciale Hofjeskrantprijs €15,00

**HET HOFJE VAN
HEIJTHUIJSEN**
Een hofje buiten de poorten
door Ben Speet
978908683-3872
€ 10,00

GARENKOKERSKWARTIER
Wijkgeschiedenis van de
Zijlweg en omgeving
door Peter Hamann
152 pag., 136 ill. full-colour
978908683-0367 - € 20,00

**WAT VOERT HAARLEM
IN ZIJN SCHILD?**
Geschiedenis van het stadswapen
door Peter Hamann
136 pag., 350 ill. full-colour gebonden
978908683-0312 - € 22,50

Joods Monument naast Hofje De Bakenesserkamer

Het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat de omgeving van monumenten niet ontsierd wordt. Toch dreigde dit enige tijd geleden te gebeuren doordat een groot (bijna 80 kubieke meter) transformatorstation naast de oostmuur van het hofje zou worden gebouwd.

Die ruimte had er al jarenlang deso-laait uitgezien. Maar toen die plek de naam van de in WO II geëxecuteerde rabbijn Philip Frank en de status van 'plein' had gekregen, verbeterde de situatie aanmerkelijk door de mooie bestrating. En nu zou dat pleintje weer worden gedegradeerd tot dumpplaats? De regenten maakten bezwaar en werden daarbij door velen (o.a. stichting Haarlemse Hofjes, Historische Vereniging Haarlem, wijkraad) gesteund.

Nadat het elektriciteitsbedrijf (Lian-der) de aanvraag voor een bouwvergunning had ingetrokken, ontstond ruimte om in overleg met de gemeente, het elektriciteitsbedrijf en belanghebbende organisaties en omwonenden tot een inrichtingsplan te komen. Cruciaal was de toezegging van het elektriciteitsbedrijf dat volstaan zou worden met één klein transformatorstation, dat bovendien enigszins verzonken en mooi afgewerkt zou worden.

Zo ontstond uiteindelijk een mooi Philip Frankplein, waar bovendien het Joods Monument kon worden geplaatst met de namen van de door de nazi's weggevoerde en vermoorde Joodse Haarlemmers. De oprichting ervan is een daad van gerechtigheid en be-

schaving. Op 23 september 2012 is het fraai vormgegeven monument op indrukwekkende wijze onthuld. Dankzij de inspanning van velen is een respectvolle invulling tot stand gekomen van dit voorheen zo verwaarloosde plekje in de Haarlemse binnenstad.

Ok de Lange,
regent hofje De Bakenesserkamer

De sterren van de Dreefschool

Veertig jaar al een traditie: kinderen van de Dreefschool die kerstliedjes zingen voor oudere stadgenoten. Op 20 december zong groep 6A een half uur lang in de tuin van het Frans Loenenhofje een keur aan bekende en minder bekende kerstliedjes. Op deze gure morgen extra hartverwarmend voor de bewoonsters.

Langs twee hofjes met Richard van Norde

Veel Haarlemmers zijn trots op hun stad en de hofjes maken daar onderdeel van uit. Met Richard van Norde (84) die al 55 jaar in het Klein Heiligland woont, maakte de redactie een wandeling langs twee hofjes.

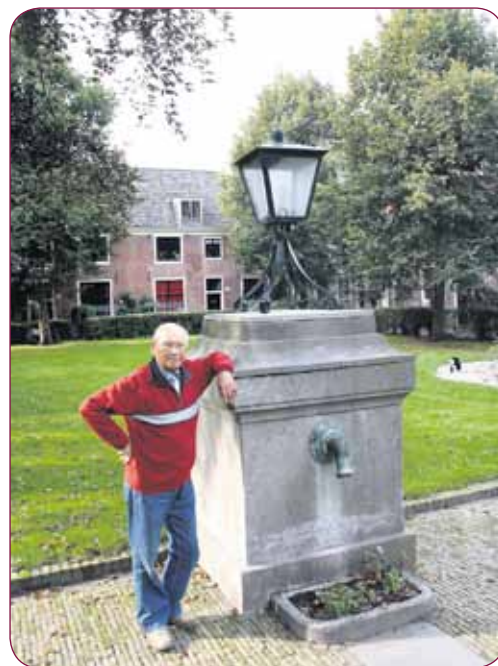
In de Proveniershof merkt hij op dat 'als hij hier zou wonen hij de straat schoon zou vegen'. Al wandelend passeert zijn leven de revue. Hoe lang geleden ook, de oorlog is nog steeds een trauma. Op 6 december

1944 is hij één van de tachtig Haarlemse mannen die tijdens de 'Sinterklaasrazzia' door Duitse militairen wordt opgepakt.

In het dwangarbeiderskamp graven de mannen tankgrachten en maken versperingen van prikkeldraad. Ze leven op een kommetje watersoep, gemaakt van aardappelschillen, een stuk koek en wat stinkkaas. In zijn geheugen gegrift is de datum 23 januari 1945, zijn verjaardag. Dan wordt hij met nog zeven anderen gedwongen dertig overleden kampgenoten te begraven.

Begin februari 1945 wordt hij opgenomen in een noodziekenhuis in Rees. Daar overleeft hij een bombardement. Onderweg naar een ziekenhuis in Duiven slaat hij met een groep op de vlucht en komt via de Witte Paters in 's-Heerenberg in het Brabantse Geffen, waar hij wordt opgenomen bij een bakkersfamilie. Van de hel in de hemel.

Het Vrouwe en Anthoniegasthuis vindt hij een mooi hofje. Hij kent er een dame die in de Janskliniek werkt. Daar is hij vrijwilliger. En als bij toverslag stapt de dame het hofje binnen. 'Zo zie je dat ik niet heb gelogen,' grapt hij.

[advertentie]

Bomen met Pien

Zin in een goede winterslaap?

Afgelopen week lag ik twee keer 's nachts wakker. Ik lag wel ontspannen, maar er waren te veel knopjes aangezet waardoor ik niet meer kon slapen. Tijdens deze te vroege uren bedacht ik dat deze column over 'slaap' moest gaan.

Al na twee beduidend kortere nachten was het resultaat zichtbaar: wallen. Daar wordt de spiegel niet blij van. Behalve dit zichtbare resultaat was ook het knopje therapeutische analyse bij mij aan gezet. Waarvoor slaap ik niet? Een goede slaap is belangrijk voor onder meer de vitaliteit van de hersenen, het afweersysteem, het hormonale systeem, de nuwstelsel en stressbeheersing. Dat zijn belangrijke wapens! Die wil je niet kwijtblijven. Ik kreeg een flash-back naar 1995, mijn eerste werkdag bij Drogisterij Van der Pigge. Twee klachten kwamen opvallend vaak terug: niet- of slecht slapen en problemen

met de stoelgang. Nu zeven- tien jaar later blijken deze redelijk standaard voor onze gezondheidstoestand. Zowel bij Van der Pigge als in mijn praktijk VitaPien ligt een slechte nachtrust vaak ten grondslag aan veel gezondheidsklachten. Hoewel "wij" de ontregeling met elkaar delen, is de oplossing niet voor iedereen hetzelfde.

Bij tijdelijke stress maken we veel adrenaline en noradrenaline aan. Die houden ons wakker. Een kruid als valeriana kan dan rust brengen. Moeilijk inslapen kan komen door een tekort aan magnesium of aan het slaaphormoon melatonine. Melatonine wordt pas aangemaakt als het echt donker is. Die aanmaak hebben we met ons gedrag behoorlijk verstoord. We kijken laat op de avond TV of zitten achter het beeldscherm van onze computer. Hierdoor is ook het sein 'ga slapen' in de war. En dan de mensen die halverwege de nacht wakker worden... Dat heeft weer een andere oorzaak. Behalve me-

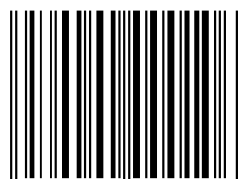
latonine spelen ook insuline (bloedsuiker) en cortisol (stress) een belangrijke rol bij het wel of niet slapen.

Hoe dan ook, door slecht slapen raken veel hormonen en neurotransmitters ontregeld. Met als gevolg dat er veranderingen optreden in de eetlust, de vruchtbaarheid, het afweersysteem en de mentale gezondheid. Slaap is bedoeld voor herstel. Als dit langdurig verstoord is, moeten we zoeken naar een oplossing. Er zijn natuurlijke producten die ons daarbij kunnen helpen.

Meer weten?
Zie www.vitapien.nl

DEKA TUIN WAARDEBON

Geldig van 1 januari t/m 31 mei 2013
Deze waardebon is niet geldig in combinatie met andere kortingen en/of acties.
Maximaal 1 bon per klant.
Vlaamseweg 1, Haarlem

10% KORTING op een kamerplant naar keuze

Traditie

Voor de één hoeft het niet zo nodig, voor de ander is het een belangrijke jaarlijkse traditie: de kerstboom in ons Essenhofje. Aan mij als beheerder de taak die boom op tijd te bestellen. Een dag of vijf na Sinterklaas leek mij vroeg genoeg. We kopen de boom al jaren bij de bloemenstal op het Frans Halsplein. Die heeft mooie bomen en bezorgt ze keurig in de tuin. Wellicht was ik toch nog wat aan de laten kant, want de grote bomen waren al uitverkocht en er waren er volgens de koopman ook minder van vorige jaren. Dan maar een iets kleinere.

Natuurlijk viel het de kenners in ons hofje onmiddellijk op dat de boom niet zo'n volwassen indruk maakte. Of het misschien een jonkie was van die van vorig jaar, zo vroeg bewoonster Annemarie Visscher zich schalks af. En dat ging het hofje door: Ko heeft een jonkie van vorig jaar aangeschaft. Maar de boom staat, zoals elk jaar weer versierd door enkele enthousiaste bewoners. Ze hebben hem opgetild, twee bankjes tegen elkaar geschoven en zo lijkt het jonkie toch bijna een volwassen den.

En wat die traditie voor de feestmaand december betreft, die kerstboom is pas een begin. We hebben ook nog de oudejaarsborrel. Ik weet het er zijn hofjes die voor hun bewoners een compleet kerstdiner aanrichten – denk aan de Bakenesser Kamer – maar daar hebben wij de ruimte niet voor. Wij beschikken niet over zo iets moois als een regentenkamer en Bakenes doet dat wel. Maar onze oudejaarsborrel op 31 december mag er ook zijn. Die wordt gewoon bij een van de bewoonsters gehouden. Behalve drankjes wordt er zelfgemaakte rijk gevulde groentensoep en ook erwtensoep geserveerd. De groentensoep maak ik altijd zelf, ik ben al zeg ik het zelf, een gedreven soepmaker, die begint met schenkel en poulet. De erwtensoep komt tot nu toe bij de slager vandaan, ook door die slager zelf in elkaar gezet, dus die kan de strijd met de groentensoep glansrijk aan!

Waarom heeft ons hofje eigenlijk geen regentenkamer? Het antwoord is eenvoudig: we hebben geen regenten! Wij hebben een beheerscommissie die bestaat uit bestuursleden. Hoe dat komt? Dat komt omdat ons hofje evenals het Proveniershof van oorsprong niet als hofje werd gebouwd. Het Essenhofje, 24 huisjes groot, is zo'n 150 jaar geleden gebouwd om arbeidersgezinnen een goede woning te geven. Onze buurt, De Kamp, stond bekend om z'n armoede. Logementen in de De Witstraat met stapelbedden, waar de jenever het leed verzachtte. Natuurlijk zijn de huisjes van ons hofje geen riante villa's voor die arbeiders geworden, maar het moet toch een hele verbetering geweest zijn. Oorspronkelijk woonden er in onze kleine ruimte dus hele gezinnen, natuurlijk ook weer een beetje gestapeld, maar toch beter dan voorheen. Tegenwoordig zijn de huisjes bedoeld voor alleenstaanden. Er woont nog één echtpaar. Maar je moet wel erg veel van elkaar houden, wil je het volhouden in een kleine woonkamer en dito slaapkamer. Dat doen ze dan ook, Annemarie en Loetje Visscher!

Bij deze wens ik iedereen een gelukkig en gezond 2013.

Ko van Leeuwen

Jubileumkrant GildeGidsen

Op woensdag 31 oktober vierden de Gildegidsen hun 25-jarig jubileum met de uitgave van een jubileumkrant.

Tekst en foto's zijn gemaakt door Willem Brand, de vormgeving was in handen van Kees Reniers. Willem en Kees vormen al jaren de harde kern van de Haarlemse Hofjeskrant. Op deze pagina's por-

tretten van vijf van de momenteel vijftien Gildegidsen. Twee ervan wonen 'toevallig' in een hofje. Op pagina 6 ook aandacht voor de sympathieke geste van het Gilde: in totaal kregen tien hofjes een mand met bollen aangeboden.

Halfwegse boerin wordt Haarlemse Gildegids

Een wonder is het niet, maar toch wel een kleintje. Ruim twintig jaar was Ciska van den Beldt boerin in Halfweg en moeder van drie kinderen. Nu is zij een nieuw pad ingeslagen en daar horen sinds twee jaar ook de Gilde Haarlem-wandelingen bij.

'Het vrije leven op de boerderij, was geen reden om op het erf te blijven. Met de kinderen werd een voorzichtig begin gemaakt met het fietsen rond het IJsselmeer, tentje achterop! Alle vier hebben zij daar hun avontuurlijke inslag aan overgehouden.'

'Geboren en getogen ben ik in Spaarnedam. In Haarlem ging ik als kind 'apiës kijken', bij V&D stond een jukebox en daar mocht je een kwartje ingooien, dan gingen ze spelen. Later ging ik er naar de middelbare school en de Frans Hals bioscoop. En

nu woon ik al vijf jaar in het Teylers Hofje, ik vind dat echt een voorrecht.'

'De examenwandeling was reuze span-

nend, een uur praten over zaken die voor de anderen bekende kost zijn. Gidsen is leuk, maar het beheerst mijn leven niet. Ja, ik heb het geluk dat ik de mensen een hofjeswoning van binnen kan laten zien. Dat vinden ze geweldig. De authentieke trap van 250 jaar is een bezienswaardigheid. Eerst liet ik iedereen naar boven gaan, maar dat hield teveel op.'

'Ik werk als uitzendkracht, maak kantoren schoon en help mee in de catering. Fietsen was altijd al mijn hobby. Heb nu drie grote tochten gemaakt, allemaal vanuit het hofje. De eerste was in het Verenigd Koninkrijk, de tweede naar Santiago de Compostella en in 2012 naar de Poolcirkel. Tentje mee, altijd op een camping of anders een pension. Erop uittrekken is heerlijk, het avontuur en de vrijheid tegemoet. Ik heb een fantastisch leven, met nieuwe mensen om mij heen, die ik zelf kan uitkiezen.'

Recht tegenover het tuchthuis

Preventie en vergelding, daar ging het in vroeger eeuwen om in de Haarlemse rechtspraak. Lijfstraffen tot aan de doodstraf aan toe op het schavot op 't Sant – de laatste was in 1829 – trokken veel bekijks en waren een afschrikwekkend voorbeeld.

> Recht tegenover het Brouwershofje stond tot 1907 het Tuchthuis, dat in 1901 zijn functie verloor toen de koepelgevangenis in gebruik werd genomen.

Oké, onafhankelijke rechtspraak was soms ver te zoeken en een bekentenis werd als het moest met marteling afgedwongen. Maar wee hun gebeente als de schout en schepenen het grootste belang, dat van het volk, schoffeerden. Tijdens het oproer van het kaas- en broodvolk werd schout Claes van Ruyven slachtoffer van de volkswroede. De Franse bezetting liet een

mooie erfenis na in de vorm van de Code Civil (burgerlijk recht) en Code Penal (strafrecht). De juryrechtspraak mocht Napoleon houden. Maakt u met Gildegids Paul van der Pol de rechtspraakwandeling, dan vertelt hij u vast en zeker ook over de belastingoproeren en de geruchtmakende rechtszaken van Torrentius (1627) en Johanna van Woude (1895). (zie advertentie op pag. 8)

Kijk voor alle vorige edities van de Haarlemse Hofjeskrant en leuke video's van activiteiten in de hofjes op www.haarlemse-hofjeskrant.nl

Van het ene hofje naar het andere

Voor hofbewoonster en Gildegids Louise Koster viel het jubileum van Gilde Haarlem helaas in het water. Zij brak in september haar bovenarm en miste de festiviteiten. Maar dat was niet de enige reden dat haar gildeschap in 2012 op een laag pitje stond.

In de zomermaanden verhuisde Louise van het hofje van Noblet naar het hofje Codde en Van Beresteyn. Dat opgeteld met haar onfortuin zorgde ervoor dat zij in 2012 niet aan haar gemiddelde van vijftien wandelingen kwam. In 1997 meldde zij zich samen met Herman Groeneveld, beiden werkten ze toen als vrijwilliger voor het Historisch Museum, aan bij het Gilde. 'Op de middelbare school was geschiedenis mijn lievelingsvak. Nee, de geschiedenis van Haarlem kwam daar nooit ter sprake,' vertelt de in de Prévinairestraat geboren en getogen Louise. 'Je weet toch wel dat meneer Prévinaire de garenekokersfabriek is begonnen.

Voor de oorlog was die al weg.'

Na zo'n veertien verhuizingen hoopt Louise dat zij is 'uitverhuisd'. 'In het hofje van Noblet had ik twee keer zoveel ruimte, hier heb je alleen beneden. Maar ik wilde graag gelijkvloers en het is hier heerlijk licht, ik heb aan alle kanten ramen. Ook vind ik het leuk om in de buurt van een aantal vriendinnen te wonen. In een hofje heb je sowieso sneller aanspraak,' vertelt Louise. Het hoogtepunt in haar tienjarige Gildelooppaas

heeft te maken met Noblet. 'In 2010 vierde dat hofje z'n 250-jarig jubileum en ter gelegenheid daarvan bood ik een een Nobletwandeling aan. Alle deelnemers kregen bij mij in de tuin koffie en cake. En natuurlijk kon men een kijkje nemen in mijn huisje.'

Even binnenkijken...

'Mag ik even binnenkijken?', die vraag brandt op de lippen van veel toeristen die een hofje bezoeken. Vooral vrouwen zijn stiknieuwsgierig: langlopend proberen ze met een zijdelingse blik een glimp op te vangen van het interieur. Maar het liefst zouden ze hun neus plat tegen de ruit drukken om de kamers goed te kunnen bekijken. Veel gestelde vragen aan bewoners zijn: Wonen hier echt alleen vrouwen? Hoe kan je hier komen wonen? Hoe klein zijn die huisjes nou van binnen? Of: Voel je je nou wel vrij hier? Mannen hebben andere interesses: zij blijven staan voor de plaquettes, bekijken de familiewapens en de waterpomp of bestuderen de voegen tussen de oude steentjes.

Hofjesbewoners zijn, net als iedereen, op hun privacy gesteld. Ze zijn er zich ook van bewust dat ze in een historisch monument wonen, dat een deel vormt van het publieke domein en aantrekkelijk is voor toeristen. In bijna alle hofjes is wel ergens een tekst te vinden, waarop bezoekers aangespoord worden de rust en privacy van de bewoners te respecteren. Meestal doen mensen dat ook. Ondanks dat zijn er soms bezoekers die denken dat ze zich in een Openluchtmuseum bevinden en bij een openstaande voordeur niet schromen om even binnen te kijken.

Bij bezoek onder leiding van een Gilde gids hoef je daar niet bang voor te zijn. Zij blijven op een bescheiden afstand van de woningen staan, wijzen hun groep op de bijzondere details en vertellen over de historie van het hofje. Dat zijn dan ook graag geziene gasten.

Hofjes als woonvorm zijn in de laatste decennia herontdekt. Dat komt niet alleen door hun uitzonderlijke architectuur en historie, maar dat is mede te danken aan hun verrassende ligging in het hartje van de stad. Voor dergelijke beschutte plekken in de binnenstad is in de naoorlogse stedenbouw weinig aandacht geweest. Sinds kort vormt die kleinschaligheid van hofjes een inspiratiebron voor meerdere nieuwbouwprojecten. Dat ze ook als Hofje aangeduid worden leidt nogal eens tot verwarring.

Hofjespromotie is niet echt nodig. In één van de Haarlemse Hofjes werd er in één week tijd 150 bezoekers geteld. Per jaar loopt dat op naar een fors aantal bezoekers.

Bezoekers van hofjes zijn heel divers: onder hen zijn vrij veel jong gepensioneerde echtparen, maar ook gezinnen met kinderen, vriendinnengroepen, collega's die een bedrijfsuitstapje maken of groepen leerlingen van basisscholen. Bij een van die basisschoolgroepen werd onlangs door een leerkracht verteld, dat er in een hofje hele oude dames wonen. Een juist langlopende regent zei: 'Kijk, deze bewoonster is al over de 100 jaar!' Doodse stilte – verwarring – ongeloof. Even later loopt een jongetje naar die dame toe en vraagt of ze echt over de 100 jaar is. Nee hoor, zei ze, dat was een grapje, maar ik ben wel 78. Oh, zei dat jongetje toen, maar mijn oma is 60 en die is al heel erg oud!

Jesje Vermeulen-Haanappel
regentes

Hofje van Staats als binnenkomer

Als Ger Boon een groep, komend vanaf het station, al na honderd meter door een bijna geheime deur het sfeervolle hofje van Staats binnenloodst, is de reactie vaak verrassend: men is verbluft.

Bouw en bewoning van stadsuitbreiding 'De Nieuwe Uitleg' bleef begin 17de eeuw achterwege, dus konden de erven van IJsbart Staats het terrein in 1730 voor 1400 gulden kopen. In euro's is dat nu de prijs van een vierkante meter. Opvallend zijn de schoorstenen in Engelse stijl, de koepelvormige

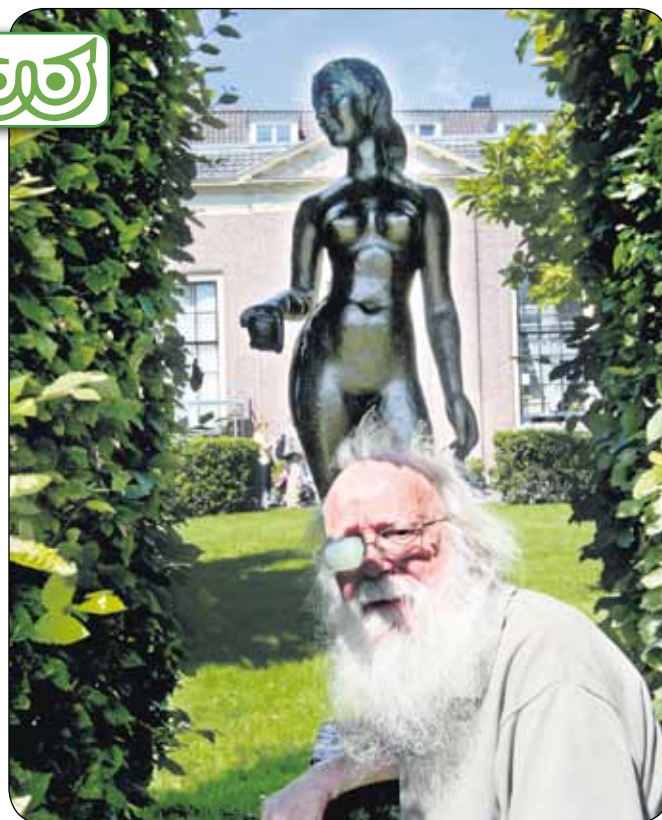
dakkapellen en de kleuren van het familiewapen die terugkomen in de deuren en luiken. De klok met de éénarmige wijzer - vroeger een etage lager aangedreven door ijzeren stangen en nu door een atoomklok - bewijst dat men zich toen niet opwond over vijf minuten later of eerder.

Verliefd op Eva

Voor Thon Fikkerman is Eva de verbeelding van een droombeeld in brons én de verpersoonlijking van zijn liefde voor de stad. In het Kenaupark werd zij beklad, daarom verhuisde ze naar het hofje van Oorschot.

Daar nam Eva in 1987 onvrijwillig de benen. Animatiefilmer Gerrit van Dijk figuurzaagde haar toen in silhouet en schreef namens Eva dat zij samen met Adam naar een feestje was. Voor Fikkerman komen bij Eva, bevallig posierend onder de prachtige pergola, historie en schoonheid samen. De maker is Johan Limpers, die in de oorlog samen met

Gerrit van Veen het illegale blad 'De Vrije Kunstenaar' oprichtte. Zijn verzet groeide toen hij met illegale papieren twee joodse kinderen uit Duitsland smokkelde. Hij werd gevangen genomen na een mislukte poging om verzetsmensen uit de gevangenis van Weteringschans te bevrijden en niet lang daarna door de Duitse bezetter gefusilleerd.

Lezing over de Hofjes(krant)

Op 22 mei houdt Willem Brand een lezing van 14.30 tot 16.30 uur over (de) Hofjes(krant). Plaats: Schalkweide, Floris van Adrichemlaan 15. Op 25 mei gaat hij samen met een Gildegids op hofjespad.

De wandeling start om 14.00. Aanmelden via email: jacobacademie@sintjacob.nl of 023 8922 922. Of schriftelijk: JacobAcademie, Louis Pasteurstraat 9, 2035 RJ Haarlem

[advertentie]

Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Vliervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijds. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 59 of kijk op www.elanwonen.nl.

Kindervreugd

Tot halverwege de jaren vijftig mocht je rond de Warmoesstraat, midden in de binnenstad, nog spreken van een kinderrijke buurt. Dat kon ook gemakkelijk: auto's vormden nog geen gevaar, hoogstens de vuilniswagen, die maar net was gemotoriseerd. Niet zo lang voordien reed de voddeman nog met een handkar, en de schillenman kwam langs met paard en wagen.

Centrum van de kindervreugd was het hofje In Den Groenen Tuin ('tvin; lazende kinderen, toen ze eindelijk de letters boven de voordeur konden ontcijferen). Het gebouw verschaft de kinderen comfortabele zitplaatsen. Twee van de vensterbanken, rechts van de voordeur waren makkelijk te beklimmen, dankzij het ventilatiegat eronder. Grotere kinderen drukten zich op twee handen omhoog tot ze hun zitvlak op zijn plek konden draaien.

Er konden wel zes kinderen tegelijk zitten. Op den duur veranderde de kleur van steengrijs zelfs in glanzend donkerblauw als gevolg van die voortdurend bewegende kinderkontjes. En ze ontnamen niemand het uitzicht, want achter de vensterbanken lag de regentkamer. Daar woonde niemand. Later wel, toen kreeg 'directrice' mevrouw Hersbach de woning toebedeeld, maar tegen die tijd waren de kinderen allang uit de buurt verdwenen.

Een ander aantrekkelijk doelwit voor de kinderen was het verticale stenen muurtje in de gevel, midden tussen de vier ramen. Het bood precies genoeg ruimte om er een bal tegenaan te mikken, voldoende om allerlei spelletjes te spelen.

Kortom, de Warmoesstraat was dankzij de faciliteiten van het hofje een aantrekkelijke speelplaats voor de kinderen uit de buurt. Soms, na het avondeten, waren het er wel veertig, zeker op de lange zomeravonden. Ze speelden verstoppertje, krijgertje, ze hoepelden, deden balspelletjes en touwtjespringen en het muurtje in het midden was ook de

plek om 'eentweedrieverban' aan te tikken.

Aan de andere kant van de ingang bleven de vensterbanken altijd onbezet, niet alleen omdat ze net iets hoger waren dan de andere, maar ook omdat daarachter de portierster huisde. Toentertijd was dat mevrouw Van Draaijen-Waagemans, volgens de kinderen van destijds de aardigste hofbewoonster van allemaal, en heel oud. In 1955 legde zij haar baan als portierster neer, 96 was ze.

Vanuit haar kamertje zat zij vaak in haar schommelstoel naar buiten te kijken. Bezoekers moesten altijd even wachten tot de deur openging, want ze was niet meer zo snel ter been.

De kruidenier aan de overkant liet vaak een van zijn kinderen de boodschappen brengen. Dan kregen ze ter beloning een koekje. Dat smaakte even muf als de kamer rook, zo lang hadden ze in de koekjestrommel gelegen.

Alle huisjes roken muf, wisten de kinderen van de kruidenier, want die gingen met

een collectebus elke week ook bij de andere bewoonsters 'Vincentiusgeld' ophalen ten bedrage van een stuiver. De opbrengst was bestemd voor arme Haarlemmers, die met bonnen van de Vincentiusvereniging hun levensmiddelen bij de kruidenier konden kopen.

De zondag gaf altijd een opmerkelijk beeld te zien. Een voor een kwamen de dametjes, geheel in het zwart gekleed, de deur uit en het stoepje af om naar de kerk te gaan. Lange tijd gebeurde het dat er twee tegelijk het pand verlieten, precies hetzelfde gekleed, met dezelfde hoedjes en stijf gearmd. Ze waren een tweeling, van wie de naam helaas in de vergetelheid is verdwenen.

Lang niet alle bewoonsters waren even aardig als portierster mevrouw Van Draaijen. Een beetje kribbig waren de meesten, vonden de kinderen. Het leek net of de vrouwtjes niet erg gesteld waren op de horde kinderen. Die maakten tijdens het spelen knap veel lawaai. Maar erger was het

ballen tegen de gevel en het hielengeschoep van de kinderen daar beneden. Dat dreunde vooral door naar de bovenliggende kamers.

Daar woonde een vrouw die vanwege haar postuur en woeste tred de bijnaam 'De Huzaar' had gekregen. Op een kwade dag merkten de kinderen in de vensterbank dat het leek te regenen terwijl de hemel toch helderblauw was. Omhoogkijkend zagen ze dat De Huzaar bezig was haar bloembak te begieten. Ze deed het zo overvloedig dat het meeste water omlaag viel, op die lastige kinderen, met opzet. Dat was dikke pret, maar niet voor lang.

Het verhaal gaat dat De Huzaar de kinderschare verdreef. Maar dat is historisch onjuist. Er was eenvoudig geen plek meer voor kinderen, doordat er in de buurt steeds minder woningen en steeds meer winkels kwamen. Maar het hofje In Den Groenen Tuin is nog altijd bewoond.

Jacques de Jong

Gilde bollenactie

• BRUININGSHOFJE

• HOFJE VAN LOO

• LUTHERSE HOFJE

• Henny en Henk Mons uit Heerhugowaard

• Dubbelkwartet Cigale

Hofje Inden Groenen Tuin

• Clarisse uit Italië, maar nu Haarlemse

• Frank en Veronique Hoenderdos uit Haarlem

Hofje van Staats

• Catherine Pulle & Jane Floweth uit
Ilkley (Engeland)

Hofje De Bakenes

• Merel Winnik en Jans Harkmans uit Haarlem

Impressie van Open Monumentendagen 2012

Met de stad als podium was Haarlem twee dagen lang *the place to be*. Het liep zaterdag traditioneel storm in hofje Inden Groenen Tuin.

Met de neus in de boter vielen bezoekers in het Remonstrantse hofje. Daar speelde een middag lang Trio Muis jazz en veel Braziliaans met Fiel van der Veen op viool, Kees Heijliger op gitaar en hofbewoonster Ingrid Joustra 'op zang'.

In het Frans Loenenhofje speelde Letterlievende vereniging J.J. Cremer vijfmaal een klucht. De Flower Town Jazzband sloot muzikaal af op het terras voor het tuinhuis, waar op 12 september circa 900 Haarlemmers hun politieke stem hebben uitgebracht. Vandaar ook de grap dat zij nu al 'gestemd' hadden.

Zondag in hofje Inden Groenen Tuin een onverwacht en vooraf niet geprogrammeerd stukje Korenlint met de Waltzing Matildas en Dubbelkwartet Cigale.

• Projectkoor van Carole Kroese

Frans Loenenhofje

• Jaap van Duin van de woongroep
uit het Rosenstock-Huessyhuys

Reactie bezoeker:

Het afgelopen weekeinde heb ik mogen genieten van de schoonheid van veel Haarlemse hofjes. Door de gastvrijheid van de bewoners van de hofjes zag ik Haarlem op zijn mooist. Een bedankje, via de Hofjeskrant, is dan ook op zijn plaats.

Met vriendelijke groet,
André Hoogland, Zwanenburg

Foto's: Willem Brand en Onno Hulshof

Remonstrantse hofje

• Trio Muis

**Uitgeverij
SpaarenHout**

De boeken zijn verkrijgbaar bij de Haarlemse boekhandel of bij de uitgeverij:
www.spaar-en-hout.nl
of info@spaar-en-hout.nl
De prijs wordt verhoogd met portokosten.

**ALS EEN GEHEIME
TUIN**
140 jaar Essenhofje
door Ko van Leeuwen
88 pag., 60 ill. full-colour
978908683 0138 € 14,50

IN DEN GROENEN TUIN
Het hofje van Trijn Jansdochter Amen
door Gerard Jaspers
120 pag., 65 ill. full-colour gebonden
978908683-0343
Speciale Hofjeskrantprijs € 15,00

**KLEVERPARKKWARTIER/
FRANS HALSBUURT**
Stadsbuurten tussen
Bolwerk en Kleverlaan
door Marcel Bulte
176 pag., 199 ill. z.w.
978908683-5364 € 22,50

SLACHTHUISBUURT
100 jaar wonen en werken in en
rond het Openbaar Slachthuis
door Marcel Bulte
248 pag., 234 ill. z.w. € 25,00

Renovatie buitenkant Teylers Hofje klaar

Bij de renovatie lag de nadruk op het herstel van de door extreme houtrot vergane buitenkant en van lekkende goten en kappen. Verreweg de meeste tijd is besteed aan de houten façade van het monumentale hoofdgebouw. Verder hebben diverse woningen nieuwe ramen gekregen.

Fier pronken de leeuwen in het familie-wapen, blinken naam en bouwjaar (1785) weer in bladgoud. Aannemer Huibert en Hollander: 'De rechterpoot van de leeuwen moest in een klauwende stand en de staarten naar boven gekruld. Het familie-wapen van de weldoener van het hofje Pieter Teyler is via kleurhistorisch onderzoek (Riet-stap) in de originele staat teruggebracht.' Bijzonder is dat de neoclassistische façades aan de voor- en achterkant zijn voorzien van watergedragen verf. Dit om een zo groot mogelijke elasticiteit in het verfsysteem te verkrijgen, waarbij de laagdikte van evident belang is om de kwaliteit te waarborgen.

Voordat er geschilderd kon worden, werd het houtwerk onder lage druk gezandstraald. Afbranden was geen optie. Dat was economisch niet haalbaar. Bovendien zou het hout teveel worden beschadigd. De door houtrot ontstane open plekken werden niet gerepareerd door er stukken grenen op of tegenaan te timmeren. Met een combinatie van hout (Oregon Pine) en epoxyhars werden krullen en guirlandes geboetseerd, zoals zandkaste-len met troffel en spatel. De grootste uitdaging hierin was het herstellen van de zeer sterk aangetaste centraal geplaatste beeld-houwkundige opbouw aan de achterzijde van het hoofdgebouw met o.a. vaas, motie-ven van Hermes, Zeus en de handel.

De omlijsting van de ingang van de regen-tenkamer lijkt van steen, maar is van hout. De detaillering van fijne streepjes - Den Hol-lander noemt dat 'frijnslag' - is gedaan met klopper en kam. Ook de twee zonnepijlers zijn opnieuw geschilderd, de Romeinse let-ter is in ere hersteld. Lijntjes en letters, alle-maal uit het handje.

Projectleider Ton Vermaak van Elan Wonen: 'Wat erg tegenviel waren de goten. Omdat er op veel plekken haast onzichtbare gaten inzaten, moesten we veel grotere stukken vernieuwen dan voorzien. Verder is

ook de achterpoort met een ouderwetse knipvoeg hersteld.'

Vanaf februari krijgt het merendeel van de tweeëntwintig huisjes in het hofje onder meer een nieuwe keuken en toilet. Daarnaast wor-den werkzaamheden uitgevoerd in de badka-mer en de slaapkamer. In vijf woningen wor-den de originele binnenluiken teruggeplaatst, die zijn teruggevonden op zolder in het hoofdgebouw. Eén huisje en de grote beheer-derswoning zijn afgelopen zomer reeds gere-noveerd vanwege een wisseling van huurders.

Zicht op de gevelsteen

Waar een burcht en weer iets met rood! De naam van de man die het huis rond 1600 liet bouwen heette Dirck Hendriksz van Roodenburch. Om extra voornaam te zijn liet hij een rode burcht op zijn gevel schilderen. Op het dak van de bovenste verdieping staat, voor wie goed kijkt, een trompettertje. Jan Klaassen die trots een overwinningsslied van de calvinistische noordelijke Repu-bliek der Zeven Verenigde Nederlanden blaast? En dat juist daar in 1843, lang na de Reformatie, een katholieke kerk werd ge-bouwd! Extra jammer dat bij het beschild-eren van de steen al tweemaal de trom-petter is vergeten. Waar o waar zit deze gevelsteen in de muur?

Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag HHK 18' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl

Oplossing HHK 17: gevelsteen 'Rooten Witsenburch'. Het kasteeltje zit ingemetseld op de Nassaulaan 16. Weer veel goede inzendingen van Truus, Jasper, Lya, Kees, Astrid, Ben, Cobie en van de winnaar Flip Groen. Gefeliciteerd! De VVV-bon van € 15 ter beschikking gesteld door de Hofjeskrant komt uw kant op.

[advertentie]

[advertentie]

Verhuurdersbelasting

Verhuurders in de sociale sector met meer dan tien woningen betalen vanaf 1 januari verhuurdersbelasting. Via het bestuur van het Landelijk Hofjesberaad probeert de St. Haarlemse Hofjes vrijstelling te krij-gen. In 2013 bedraagt het tarief een klein per-centage van de gemiddelde WOZ-waarde. In

2014 heeft verhoging naar 0,2% tot gevolg dat hofjes enkele duizenden euro's moeten afdragen. De eigenaren, hofjesbesturen en wooncorporaties, hebben ook al te maken met lagere subsidies voor onderhoud Rijksmonumenten en hogere WOZ-aanslagen. Uitvoering en beta-ling van onderhoud komt hierdoor in de knel.

EEN SCHRIJFSTER IN HET HUIS VAN ARREST IN DE TUCHTHUISSTRAAT 1895 door Henriette van Wermeskerken, 112 pag. full-colour, ISBN 978908683-0336 € 18,00 (ex portokosten) De boeken zijn verkrijgbaar bij de Haarlemse boekhandel of bij de uitgeverij: www.spaar-en-hout.nl of info@spaar-en-hout.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

[advertentie]

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Muijs

Actie!
T/m 28 februari 2013

Bij aankoop van trolley (€ 119) een tas van Reistenthel cadeau (zolang de voorraad strekt)

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

Haarlemse
Hofjeskrant

GRATIS
meenemen!

Gratis in Haarlem af te halen: alle vestigingen van DEKAMARKT en DEKATUIN op de Vlaamse-weg, VOMAR (Schalkwijk, Haarlem-Zuid en Paul Krugerstraat) en de AH-vestigingen op het Mars-manplein, Soendaplein, Raaks en Schalkwijk. PLUS Supermarkt en de Coop Compact in Haar-lem-Noord. Verder VVV-Verwulft, het stadhuis, het Noord-Hollands archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, HEMA-fotoshop en de biblio-theken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Verder bij zorgcentra, o.a. Reinaldahuis, Schalk-weide en Schoterhof. In Heemstede bij VOMAR, AH, SPAR, PRIMERA De Pijp en boekhandel Blokker. In Bloemendaal bij Papyrus, de biblio-theek en boekhandel Bloemendaal.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn en In den Groenen Tuyn en diverse fondsen.

Oplage: 10.000
Tekst en foto's: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 19 verschijnt half mei.